
ASPIRACIONS I EXPECTATIVES EDUCATIVES

UNA CONSTRUCCIÓ A PARTIR DE LA REALITAT SOCIAL DEL
BARRI DEL RAVAL

LAIA TORREBADELLA SOLER – 1422830
TUTORA: AINA TARABINI-CASTELLANI CLEMENTE
RESUM EXECUTIU – 2019

El barri del Raval de Barcelona és un territori d'alta complexitat educativa per indicadors com l'alt percentatge d'alumnat amb necessitats educatives, o l'alt nombre d'estudiants que s'incorporen al sistema educatiu català de forma recent. Alhora, s'ha establert una major dificultat d'accés a la universitat en comparació amb altres barris, així com també el fet que els alumnes que s'hi matriculen no s'hi mantenen fins acabar els estudis.

En aquest sentit es planteja la pregunta de recerca: *“Com construeixen els i les joves migrants del Raval les aspiracions i expectatives educatives de futur, en base a la seva realitat social?”*

Respecte la teoria, les aspiracions són, segons Markus i Nurius (1986) les representacions cognitives construïdes a base d'autoprojeccions futures, les quals poden ser positives o negatives, que representen tant les seves esperances com els seus temors i poden transcendir el context immediat. Les expectatives, per altra banda, es basen en la realitat social, i van lligades amb els factors i/o barreres percebudes de l'entorn, per tant són les possibilitats que l'individu assumeix que tindrà al seu futur, per tant són més objectives (Montes, 2019)

En aquest sentit, Agustina Corica (2012) estableix els condicionants pels quals es determina la construcció d'aspiracions i expectatives dels joves. Primerament, els condicionants socioeconòmics parteixen de la relació entre els diversos capitals (Bourdieu 1979), analitzant també els habitus d'aspiració (Scandone, 2018) i les dinàmiques d'autoexclusió (Francis i Archer, 2004). Seguidament, els condicionants del circuit educatiu, parteixen de la idea de la rellevància de les expectatives docents (Rist, 1970), així, aquestes expectatives condueixen a unes expectatives determinades per part dels alumnes (Meltzer, et al. 2001). Finalment, els condicionants de la identitat, generen desigualtats entre els alumnes de diversos orígens socials, culturals, ètnics i en base al gènere (Archer et al. 2005 i Whatman, 2017). A partir d'aquesta conceptualització es defineixen tres hipòtesis:

H1: Les expectatives i aspiracions de futur son construïdes pels estudiants de forma desigual en funció dels condicionants socioeconòmics. Aquests es representen mitjançant el capital econòmic i el capital social, configurant un habitus d'aspiració tant en termes individuals, com relatius a la família. Els alumnes poden auto-excloure's si hi ha una dissonància entre aspiracions i expectatives.

H2: Hi ha una relació entre la classificació de “bon alumne” o “mal alumne” que fan els professors i l'autopercepció que els joves tenen de d'ells en els mateixos termes, fet que pot comportar una construcció d'aspiracions i expectatives de futur desigual.

H3: Els condicionants de territori, gènere i ètnia s'articulen, condicionant una certa vulnerabilitat d'alguns estudiants. En primer lloc de forma subjectiva en termes identitaris per una interiorització dels rols socialment assignats; i en segon lloc en forma de condicionants per a unes oportunitats desiguales d'accés a estudis universitaris.

Una metodologia qualitativa, amb entrevistes semi estructurades clàssiques a vuit joves d'un dels centres públics del barri del Raval, amb la finalitat d'esbrinar com construeixen les seves aspiracions i expectatives educatives ha permès obtenir els següents resultats:

Les aspiracions es construeixen a partir del capital social i cultural de l'alumne, però no tant en relació al capital econòmic, alhora que l'habitus d'aspiració individual és un factor que condiciona unes aspiracions més elevades. No s'han trobat dinàmiques

d'autoexclusió pel que fa a la construcció de les aspiracions. Respecte les expectatives sí que es denoten dinàmiques d'autoexclusió per la preocupació en temes econòmics i de resultats que tenen els estudiants. Les evidències indiquen que les expectatives es construeixen en major mesura pel capital econòmic que pels capitals social i cultural.

Les expectatives docents condicionen les expectatives individuals dels estudiants, és a dir, el "jo esperat" es construeix principalment en base al que els professors opinen dels estudiants, en clau de bons o mals alumnes. En relació a les aspiracions també hi ha una relació interessant, ja que són els "mals alumnes" els que es plantegen altres vies d'accés a la universitat.

Els factors identitàris són determinants a l'hora de construir les aspiracions i les expectatives educatives: respecte el gènere, es denota un biaix important en les aspiracions femenines, com seria identificar graus universitaris desitjats diferents, així com el formar una família com a via alternativa als estudis. L'origen migrat és un factor que minva les expectatives dels estudiants, ja que senten que ho tenen més complicat i molts d'ells creuen que seria més fàcil ser autòcton.

Les conclusions indiquen que les aspiracions i les expectatives educatives dels estudiants es donen a partir d'aspectes rellevants dels diversos condicionants (que s'interrelacionen). Així s'estableix que aquestes no són una construcció neutra, sinó que queda afectada per la situació social dels i les joves, així com pel pas al circuit educatiu. S'ha denotat un biaix, ja que els joves tenen unes aspiracions superiors a les seves expectatives. Per tant, el "jo aspirat" dels i les estudiants no concorda amb el "jo esperat" que construeixen.